

Spîteria de la Târgu-Jiu

dr. GH. GÂRDU

Din cele mai vechi timpuri este cunoscut că în țara noastră ca și în alte părți s-au folosit unele specii de ierburi cu efect terapeutic pentru tratarea unor suferințe ale celor bolnavi din sate și orașe, sau au fost întrebuințate unele leacuri pentru vindecarea suferinșilor internați în bolnițele mănăstirești, cum au fost cele de la mănăstirea Tismana pe la 1650 sau de la mănăstirea Polovrași din județul Gorj, după anul 1703. A existat și în Județul Gorj un comerț cu ierburi destinate vindecării bolilor, comerț făcut la un loc cu articolele de băcănie, din care speciile ce necesitau o anumită îngrijire, preparare și pricepere, s-au separat cu timpul într-un comerț de o categorie cu totul deosebită, cu un local și personal special. Localul pentru un asemenea comerț este spîteria, iar cel ce vindea speciile ordonate de un medic, este spîterul. Asemenea noțiuni derivă din formele italienești spezzaria și spezzerio.

Despre spîterii străini, care au fost prin țara noastră se găsesc informații în documentele străine sau menționate de cronicarii și scriitorii noștri încă de pe la anul 1445. Mai precis se găsesc date despre spîterii care au îngrijit domnitorii țării noastre. De exemplu, Constantin Brâncoveanu, când s-a dus la Adrianopol în iulie 1703 să se prezinte sultanului în suita sa avea și un „spicear“. În timpul ocupației Olteniei de către austrieci 1718—1739, la Craiova s-a înfiin-

fat o „spîterie împărătească“. Aceasta este cea dintâi spîterie de la noi care s-a deschis numai pentru comerțul cu medicamente.

Odată cu înființarea spitalelor se deschide o epocă nouă și pentru spîterii. Astfel, spitalul Colțea din București, înființat la 1704 avea și o spîterie „cu felurite leacuri și felurite buruieni tămăduitoare“, iar spitalul mănăstirii Obedeianului din Craiova avea fixate în anul 1777 de către Alexandru Ipsilanti veniturile, din care trebuia să plătească și leafa doctorului spîter „ca să aibă purtare de grijă cu doftoriile sale“, în trebuința spitalului“. Iată așadar că unii dintre medicii vremii predicau și arta de spîteri¹. În afară de spîteriile spitalelor încep să apară și „spîterii obștești“ și spîterii particulare. O spîterie a obștii găsim la Craiova însemnată în condica domnească a lui Alexandru Ipsilanti (1776), unde erau trecuți spîteri cu leafă. În documentele cercetate apar spîteri cu învoire dată prin hrisov domnesc de a conduce o spîterie în unele orașe mai mari. De exemplu la București, Andrei Clus fondează în anul 1786 spîterea „La Apollo“, iar Iosif Giovanni Rossi fondează în 1787 spîterea „La vulturul de aur“. La Craiova se deschide de către Drotlof în anul 1842 spîterea „Sf. Treime“, iar în 1826 a fost fondată tot aici spîterea „Aurora“ care până în anul 1857 a fost proprietatea lui Samuel Benker.

Deși erau conștienți de valoarea terapeutică a medicamentelor procurate de la spîterii pe bază de rețete medicale, cei mai mulți locuitori se vedeau siliți să recurgă tot la leacuri tradiționale. În județul Gorj, multă vreme cei cu posibilități materiale apelau la spîteriile existente în alte orașe, mai ales la Craiova, iar alții se foloseau de „leacuri băbești“ sau anumite ierburi indicate în diferite rețete ce circulau în vremea respectivă. Într-o vreme circula un calendar cu rețete pentru vindecarea unor boli, întocmit în anul 1800, de arhidiaconul Venedict, ce era dascăl la copiii stolnicului Barbu Vișoreanu de la Copăceni (azi Cornești) din județul Gorj. Într-o însemnare din calendar, Venedict arăta că „s-ar cădea ca fitșcare domn să aibă în casa lui puține învățăături ale doftorilor la vreme de nevoie, la care lesne să poată găsi în casele lor, căci cei politici să îndestulează de la spîterie pentru fieșcare boală la întâmplarea sa“. În aceste rețete sunt trecute unele plante (pe-

lin, praz) care așa cum se menționează în text ajută la vindecarea unor neputințe omenesti, boli de stomac, de plămâni, de vărsături și altele. Unele din aceste plante au acțiune terapeutică, azi fiind recunoscute de farmacologia modernă.

Calendarul de la Copăceni cuprinde rețete pentru vindecarea unor boli ale cailor, ale altor animale, precum și doftorii de folosit în cursul lunilor după anotimpuri, modul de preparare a unor cerneluri, siropuri cu mere, de portocale, scortişoară și de măcriș cu efect de vindecare a bolilor de stomac, febră, junghiuri și tuse².

Odată cu aplicarea Regulamentului Organic se reglementează activitatea spițeriilor. Pe lângă alte îndatoriri, el preciza că spițerul trebuie să înfățișeze și diploma sa privind cursul petrecut după orânduiala la vreuna din academii, menționându-se că numai acela să fie volnic să ție spițerie în această țară³. Regulamentul și instrucțiunile sale de aplicare au deschis o etapă nouă în dezvoltarea artei spițerești în țara noastră, mult superioară reglementărilor anterioare. Aducem cu titlu de exemplu, pitacul domnitorului Ipsilanti din 1797 sau nizamul lui Șuțu din 1819. De asemenea, înființarea corporației farmaciștilor din capitală (starostia) a condus la creșterea prestigiului spițeriilor și stimularea activității lor profesionale.

Cu toate că aceste reglementări au avut ca efect creșterea numărului de spițerii, în unele orașe ca de exemplu Tg-Jiu, organizarea unor asemenea stabilimente apar mai târziu, locuitorii acestuia procurându-și medicamente din alte localități ale țării. Astfel, spițerul Louis Drexler, din București, președintele gremiului spițeresc al acestui oraș, care trimitea medicamente la diferite persoane din diverse orașe, a avut procese și cu debitorii din Tg-Jiu. La 29 noiembrie 1834 Louis Drexler farmacist, printr-o jalbă adresată domnitorului (tălmăcită de Friederic Drexler) arată că are pricină cu culcerea Catinca Ștefănescu din Tg-Jiu pentru datorii date sub semnătura ei. În anul 1842, tot Louis Drexler, spițer din București, se adresează „Mării Sale Vodă“, cu jalbă arătând că Ștefăneasca culcerea din Tg-Jiu a primit de la spițeria sa „doftorii“ pentru boale ale ei de 1368 lei și 10 parale, pe care în multe rânduri cerându-i-le prin frațele său „când încă era în ființă în Tg-Jiu“, însă nu a putut

fi „exofilist și despăgubit”. De asemenea, Louis Drexler a dat jalbă la Marele Vornic, la 4 martie 1843 prin care s-a plâns că a dat doctorii de 158 lei și 50 parale lui Ioniță Dănciulescu din Tg-Jiu, după taxa Vienei, ce i-au fost necesare la boală, dar acesta murind, cocoana lui nu vrea să-i plătească datoria. Ocârmuirea județului la care s-au trimis cele trei rețete pentru încasarea sumei a răspuns că soția pomenitului Dănciulescu și-a dat și ea sfârșitul, îngropându-se de milă⁵.

În arhivele din Tg-Jiu se găsesc liste de medicamente semnate de Drexler, care nu-și menționează numele. Listele respective erau înaintate magistrului orașului pentru încasarea sumelor cuvenite cu explicația că reprezintă valoarea medicamentelor întrebuintate la tratarea bolnavilor din penitenciarul Tg-Jiu, încă din anul 1835. După semnătura înscrisă în listele de medicamente, credem că este vorba de Friederic Drexler, frate cu Louis Drexler, spițerul de la București. Friederic Drexler venind de la Craiova la Tg-Jiu a îndeplinit funcția de staroste al agenției austriece pentru Județul Gorj și Mehedinți, înființând și o fabrică de porțelan în orașul Tg-Jiu. Drexler a desfășurat la Tg-Jiu o activitate medicală și de spițerie cu mult mai înainte de anul 1835. Despre asemenea activități aflăm din mai multe corespondențe dintre Divanul Săvârșiților al Valahiei și ispravnicii județului Gorj. Astfel, la 3 noiembrie 1830 Divanul Săvârșiților al Valahiei revine la adresa pe care a scris-o la 22 septembrie boierilor ispravnici ai județului Gorj, prin care le-a poruncit să aducă la cunoștință locuitorilor din acel oraș — Tg-Jiu, că de vor voi a avea un „dohtor cu plată” să facă între dânșii foaie câți bani se va proierisi fiecare pe an, drept șimbrie și să o trimită „de isnoavă” pentru a se face punere la cale. Ca urmare a acestei porunci, Ispravnicatul Gorj a răspuns Divanului, că a adunat pe toți locuitorii orașeni și boieri și le-a citit porunca stăpânirii pentru al lor folos, dar toți printr-o glăsuire au arătat că „au dohtor pe Drexler”, ce se află locuind în oraș, cu care au contract încheiat de către ei și sunt mulțumiți de dânsul. Divanul Săvârșiților văzând că orașenii din Tg-Jiu se mulțumesc cu Friederic Drexler, pentru căutarea sănătății lor a răspuns ca să-l aibă și de aici înainte, înapoiind și contractul încheiat cu acesta. Din această corespondență rezultă clar că

Drexler semnat pe rețete de la Tg-Jiu, este Friederic, frate cu Louis, spîterul de la București.

O altă corespondență ne lămurește că Friederic Drexler se ocupa la Tg-Jiu și cu livrarea de medicamente la diferiți suferinzi din localitate și de la penitenciarul local.

La 29 ianuarie 1831, Căimăcămia Craiovei se adresează boierilor ispravnici ai județului Gorj, arătându-le că Excelența Sa Domnul Gheneral maior Scarlat, a cerut să i se facă știut câți „doftori“ se află șezători în județe și deci și în județul Gorj, cu pricepere și cu știința „doftoriilor“ de a căuta când se va întâmpla vreo boală vreunui locuitor pă afară în județ. Ca răspuns, Ispravnicatul Gorj arată Căimăcămiei Craiova și Comisiei, că aici nu se află nici un doftor cu asemenea știință decât numai un Drexler spîterul, cu puțină știință, tocmit în această politie, dar care nu poate ieși în județ pentru controlul ce ar avea de vegheat⁶.

Rezultă clar din această corespondență că Friederic Drexler se îndeletnicia cu căutarea sănătății locuitorilor orășani din Tg-Jiu, furnizându-le și medicamente atât lor cât și arestaților din penitenciar, pe baza rețetelor semnate de el ca spîter. Cât timp a dus această activitate nu se poate preciza cu exactitate, dar dintr-o jalbă a sa adresată domnitorului la 25 septembrie 1837, rezultă că Friederic Drexler solicita o sprijinitoare pensie sau vreun ajutor bănesc pentru renovarea întreprinderii sale, drept răsplată a jertfelor făcute de el cu ocazia tulburărilor dintre musulmani și pă-mântenii dregători. „Așisderea și pentru îndemărarile că-utări de doftori și doftorii ce le-au întâmpinat dumnealor boierilor orășani și altor“. La această jalbă el prezintă câ-teva dovezi date de orășanii din Craiova la 1821 și 1822, precum și de la orășanii din Tg-Jiu, date la 28 febr. 1837, din care rezultă slujbele pe care acesta le-a făcut în „vre-mea potopririi răzvrătiților“, și pentru deschiderea (în anul 1832), a unei fabrici de porțelan în Tg-Jiu, care a dus mult folos orășanilor. De menționat că în anul 1844, Friederic Drexler nu mai era în viață, după cum reiese dintr-o jalbă adresată domnitorului la 11 octombrie 1844, de către Dumitrache Herescu, ca să i se acorde 500 de galbeni ca să poată reîncepe lucru la manufactura de ceramică moștenită cu un an în urmă de la socrul său, Drexler. Din datele cercetate înseamnă că Drexler mai ducea activitatea de doctor

sau spițer încă înainte de anul 1837, mai ales dacă avem în vedere că orășenii din Tg-Jiu chiar de la începutul anului 1835 au făcut demersuri către stăpânire de a li se trimita un doctor, lucru ce s-a realizat prin angajarea de la 1 ianuarie 1838 a doctorului Franz Moritz Ienichen din plocul nr. 16 grăniceri Cesaro-crăiești autriecei.

Dintr-un raport al doctorului Ienichen (1 nov. 1940) către Comitetul Carantinilor și Sănătății Publice, se constată că în 3 ani (1838—1839—1840), acest medic a dat doctorii cu cheltuiala sa arestaților din pușcăriia jud. Gorj (155 florini și 6 crăițari). Totodată arată că prin silința și strădania sa „a căutat“ în această perioadă fără a fi despăgubit, dorobanți, recruți și alți săraci. „Multa și mulți au fost căutați de mine — zice Ielichen — cu datoriile de la mine, fiindcă spițerie nu se află aicea“. În încheiere se raportează Comitetului că „în boalele de tifos periplifmonic“ și friguri cu mare folos s-a slujit cu ale sale „doftorii“. La raport sunt anexate 20 de foi care cuprind numele doctoriilor slobozite arestaților din Penitenciarul Tg-Jiu, cu rugămintea să i se despăgubească costul acestora. Foile de medicamente sunt întocmite lunar, pe fiecare bolnav, cu indicarea diagnosticului și înscrierea pe fiecare zi a medicamentelor prescrise cu cantitatea și taxa lor, în florini și crăițari.

Din cele de mai sus s-ar trage concluzia că atât doctorul Ienichen cât și Friederich Drexler, eliberau în perioada activității lor rețete medicale, doctorii și acordau asistență medicală. De aici s-ar deduce că aceștia aveau și spițerie din care eliberau medicamente. Dar este știut că după precizările Regulamentului dar și cele mai vechi, înființarea unei spițerii se făcea cu aprobarea Departamentului din Lăuntru, în înțelegere cu Comitetul Carantinilor, pe baza diplomei spițerului, doveditoare că acesta a urmat cursul învățaturii la vreuna din Academiiile din țară sau din alte orașe europene. În perioada activității celor doi Drexler și Ienichen nu se constată o aprobare expresă de deschidere în orașul Tg-Jiu a unei spițerii dată de Departamentul din Lăuntru sau pe temeiul unui hrisov domnesc. Este adevărat că Friederich Drexler are un răspuns dat de Divanul Săvârșiților în 28 nov. 1830 către Cărmuirea Jud. Gorj ca să rămână tot „doftor al politii Tg-Jiu, după contractul ce a făcut cu orășenii, dar nici pentru acest răspuns și nici în alt docu-

ment nu se vorbește nimic despre înființarea unei spîterii. Nu se găsește nici o diplomă sau atestat de absolvire de către Drexler Friederic, a vreunei Facultăți de Medicină, de altfel acesta fiind cu puțină știință de a căuta vreo boală, așa cum este specificat în informarea care a făcut-o Isprăvnicatului Gorjului la 4 feb. 1831, către Căimăcănia Craiovei. Până la descoperirea unei diplome a spîterului sau a doctorului Drexler, am crede că totuși e a avut posibilitatea să învețe arta spîterească de la fratele său Louis, președintele gremiului spîteresc și farmacist în București. S-ar putea ca tot acesta să-i fi furnizat și medicamente pentru locuitorii din Tg-Jiu, pentru că așa cum am văzut, el avea relații directe cu unii orașani. În ce privește situația medicului Ienichen, relația sa cu spîteria, aceasta este redată chiar în contractul de angajare încheiat cu locuitorii din Tg-Jiu ca medic al orașului, una din condiții era înființarea de către acesta a unei spîterii. Întrucât această condiție nu se realizase încă, el se adresează în anul 1840 Ocârmuirii Jud. Gorj, cerându-i să întemeieze o spîterie în orașul Tg-Jiu „cu toate cele trebuincioase, căci un doctor nu-și poate căuta și îndatoririle privitoare asupra-i și a ține și spîterie“.

De aici s-ar înțelege că doctorul Ienichen conducea o spîterie, dar nu există nici un document de aprobare a unui asemenea așezământ.

Unii cercetători scriu că în 1853 a existat un raport al doctorului Ienichen privind înființarea unei farmacii în orașul Tg-Jiu și citează numele spîterului Drexler. Doctorul Ienichen, însă, încetase din viață în ianuarie 1843.

Prima spîterie ce apare în Tg-Jiu conform dispozițiilor înscrise în regulamentele de funcționare a spîteriilor din Țara Românească este cea fondată de spîterul Iosif Rainhart pe baza aprobării Departamentului din Lăuntru (Ordin nr. 5360/16 august 1843) semnat de marele vornic Barbu Știrbei și Ord. 8024/29 noiembrie 1843 urmarea cererii ce-a făcut obștea orașului.

De altfel, faptul că nu era nici o spîterie legalizată cu contract în Tg-Jiu până în anul 1843, rezultă și din raportul doctorului județului, doctorul Culcer (10/3.08.1843), întocmit ca urmare a poruncii date de Comitetul Carantinelor către toți „dohtorii“ din județ de a trimite o listă cu numărul spîterilor și numărul spîteriilor în ființă hotărâte prin

porunci. În răspunsul său, Doctorul Culcer arată că în tot cuprinsul județului Gorj nu se află nici o spițerie în ființă. Cât pentru așezarea unei spițerii în orașul Tg-Jiu „nu de mult s-a făcut arătat Dl. Rainhart spițerul chiar în persoană, ca să vadă împrejurările locului de a putea întreține un asemenea așezământ aici, iar cu desăvârșire nu este știut dacă vine sau nu“.

Din documente se constată că abia în luna august 1843 un număr de 32 de locuitori fac în numele obștei din Tg-Jiu o hârtie către Cârmuirea județului Gorj, prin care roagă să se intervină la Departamentul din Lăuntru pentru a da aprobare ca Spițerul Iosif Rainhart să deschidă spițerie în orașul lor. În cerere se mai arată neapărata trebuință de a se întemeia o spițerie în capitala județului, a cărei lipsă se simte de mult. Totodată solicită ca să fie sprijinit spițerul nostru pentru început cu închirierea pentru 3 ani a unor încăperi trebuincioase pentru spițerie și familia sa cu plata chiriei de 3 000 de lei din fondul magistratului care au fost destinați pentru întreținerea doctorului Ienichen, dar acesta încetând din viață în luna ianuarie, banii au rămas nechel-tuiți. Cârmuirea județului Gorj (prin adresa nr. 4066/10 iulie 1843), înaintează Departamentului din Lăuntru, cererea boierilor și a neguțătorilor din Tg-Jiu cu rugămintea „a fi luată în băgare de seamă“ considerând-o dreaptă și neapărată trebuință pentru așezarea unei asemenea spițerii și în capitala acestui județ. Departamentul din Lăuntru (cu adresa nr. 5006/3.08.1843) poartă la Comitetul Carantinilor să arate părerea sa asupra propunerii orașenilor din Tg-Jiu de a li se aproba să deschidă o spițerie în acel oraș, dacă spițerul recomandat cunoaște cu deplinătate profesia și ce asigurare poate avea stăpânirea că acesta va ține la a sa spițerie „dohtorii bune, proaspete după orânduială, fără lipsă de vătămare“. La această întrebare, Comitetul Carantinilor raportează că a cunoscut de neapărată trebuință ca pe lângă completarea județelor cu „dohtori“ să se completeze capitala acestora și cu câte o spițerie pentru sprijinirea sănătății obștei. Și pe acest temelie s-a îndrumat și Iosif Rainhart ca să deschidă spițerie în Tg-Jiu, prin faptul că „este mai vârtos înzestrat cu toate calitățile pravilnice despre profesia de spițerie și despre a sa bună purtare“. În ce privește „ținerea de dohtorii în bună stare, proaspete, așa

cum păzirea unei orânduiri cere", se arată că și pentru acestea sunt deosebite privegheri acordate. Astfel sunt îngrijirile neîncetate ale Comitetului și însărcinările date doctorilor din județe prin art. 5 din Instrucțiunile dohtoricești, ca cel puțin de două ori pe an să revizuiască spițeriile aflate în cuprinsul județului lor. În urma acestei recomandări Departamentul (adresa nr. 5360) a încunostiințat Cârmuirea județului Gorj că a aprobat deschiderea spițeriei în orașul Tg-Jiu de către Iosif Rainhart, iar cârmuirea să se înțeleagă cu magistrul local pentru închirierea pe trei ani a casei trebuincioase. Totodată se indică să se asigure magistratul din partea spițerului că după trecerea acestui termen, va urma cu ținerea spițeriei pentru totdeauna fără a mai pretinde de la oraș asemenea subvenții.

Cârmuirea județului Gorj și magistratul orașului Tg-Jiu s-au înțeles asupra celor poruncite de Departament, slobozind cei 3000 lei pentru chiria încăperilor. Totodată, la 10 noiembrie 1843 s-a luat în scris de la Iosif Rainhart, pentru desăvârșita sa statornicire ca spițer în Tg-Jiu. Spițerul mulțumește în scris autorităților pentru bunăvoința ce i-au arătat făgăduind că va respecta instrucțiunile atingătoare de datoriile și drepturile spițerilor împuterniciți a ține spițerie, iar după 3 ani nu va mai pretinde nici o subvenție pentru chirie de la magistrat. Despre măsurile luate pentru deschiderea spițeriei de la Tg-Jiu, Cârmuirea județului Gorj a informat Departamentul din Lăuntru (adresa nr. 7812 din 17.XI.1843.) Acesta a solicitat în același timp dezlegarea ca magistratul să poată fi asigurat despre desăvârșita statornicire a spițerului Rainhart, numai pe baza înscrisului său, deoarece el fiind om străin, fără rude sau cunoscuți, nu avea cine să dea cheazășie pentru el. Departamentul din Lăuntru a răspuns (adresa nr. 8024 din 29.XI.1843) că admite ca spițerul Rainhart să deschidă spițerie în Tg-Jiu numai pe propria lui asigurare, dar să fie adevărită de starostea supușilor chesoro-crăiești de acolo. Să dea în scris că dacă după împlinirea sorocului de trei ani nu va mai ține în viitor spițeria, cu toate cele trebuincioase, cu cuvenita orânduială să fie dator a întoarce magistrului suma banilor ce se slobod pentru închirierea încăperilor împreună cu dobânda cuvenită lor. Spițerul Rainhart a făcut la 16.XII.1843 înscrisul cerut, întărit de cancelaria chesoro-crăiești din Tg-Jiu, pe care l-a depus la magistrat la 20.XII.1843.

Așa dar că în Tg-Jiu începe a funcționa o spițerie la sfârșitul anului 1843 ca spițer calificat, însă nu mai exista doctorul statornicit care să elibereze rețetele după regulile stabilite. S-a întâmplat ca boierii și neguțătorii din Tg-Jiu au obținut numirea spițerului înainte de angajarea doctorului. Pe vremea medicului Ienichen aveau doctor și nu aveau spițer, iar acum aveau spițer și nu aveau doctorul necesar (doctorul Ienichen încetase din viață). În situația nou creată magistratul orașului Tg-Jiu, a intervenit la Departamentul din Lăuntru, la 2-IX.1843 cu cererea ca să li se trimită un doctor destoinic de la București, de căutări de boale în locul celui care a fost, care „și-a dat obștescul sfârșit, căci negreșit că spițerul fără doctor nu face mai mult la neapărate trebuințe în poliția orașului”. La această intervenție, Departamentul din Lăuntru, a cerut Cărmuirii județului Gorj, ca să-i răspundă mai întâi ce plată pot slobozi orașenii unor asemenea „doftori” și sub ce condiții îl vor (anexele 2—8). Cu toate acestea, posibilitatea angajării unui doctor al orașului nu s-a putut înfăptui decât mai târziu, la 2 februarie 1861, sarcina eliberării rețetelor fiind dusă de doctorul județului, doctorul Culcer, numit și el de curând în asemenea funcție, adică în februarie 1843, precum și de succesorii săi, doctorul Alinescu și doctorul Kiriazi.

Spițerul Rainhart, așa cum rezultă din recomandăția portomedicului Gusi și din rapoartele întocmite de revizorul spitalurilor despărțirii a doua, și de doctorul județului, era înzestrat cu calitățile profesiei de spițer, iar în timpul cât a trăit a aprovizionat spițeria cu materialele trebuincioase. Deși străin, necunoscut la început de nimeni în Tg-Jiu, totuși s-a legat de aceste locuri căsătorindu-și pe fiica sa Maria cu serdarul Costache Oteteleşanu. Despre spițeria deschisă de Rainhart, aflăm date din diferite rapoarte, adrese și circulări a Comitetului Carantinelor, către toți doctorii din circulări a Comitetului Carantinelor, către toți doctorii din județe, s-a răspuns de către doctorul Culcer (adresa nr. 34/30 august 1851), că în capitala județului Gorj este „așezat cu a sa spițerie dl. Iosif Rainhart spițerul carele s-a o-rânduie aici din porunca cinstiului Departament din Lăuntru în anul 1843”.

În unele rapoarte ale doctorului județului Gorj reiese că spițerul orașului Tg-Jiu, Iosif Rainhart, se ducea perio-

dic la București având o spițerie cu con.ract la spitalul Filantropia. În luna iunie 1848, fiind chemat la Eforia Spitalurilor într-o pricină cu această spițerie, lipsește 20 zile. Întrucât în județul Gorj se desfășura lucrarea vaccinării copiilor și boala holerei băntuia în multe părți, doctorul județului Gorj ruga, printr-o adresă, Comitetul Carantinelor să întoarcă pe spițerul Rainhart cât mai neîntârziat sau să trimită un provizor cu doctorii trebuincioase potrivit cu starea lucrurilor sanitari cum sunt: buruieni, spirturi aromatice și altele. Acesta deja trimisese în locul său un provizor Ioan Enedi.

După încetarea din viață a spițerului Rainhart, spițeria de la Tg.-Jiu a rămas în proprietatea soției sale care o arenda. În anul 1852 a arendat-o spițerului Lazăr. Acest fapt rezultă și din semnăturile acestuia pe specificațiile întocmite pentru eliberarea medicamentelor din spițeria pe care o dirijai pentru spitalul veneric al districtului Gorj. Specificațiile se întocmeau lunar, cuprinzând pe zile medicamentele eliberate spitalului, cu cantitatea și prețul lor în florini având la sfârșit suma totală convertită din arginți în lei, însoțită de semnătura spițerului Lazăr, care pe unele specificații semnează Lazăr spițerul iar pe altele „Lazăr magistru pharmaciae”. La sfârșitul lunii specificațiile se trimiteau de către comisia spitalului veneric Gorj, la Comitetul Carantinelor, care la rândul său le înainta premiul spițeresc sub următoarea formulare: „pentru doctoriile date bolnavilor din spitalul veneric al Județului Gorj pe luna noiembrie 1852, primindu-se pe lângă raportul comisiei aceluși spital sub numărul 795, 30 rețete, Comitetul îndreptează cinstilului Gremiu, spre a le cerceta după cuviință (respectiv după taxa Vienii) și a le înapoia cu cât fără zăbavă”. Unele rețete nu se aprobau (cazul acelor din luna mai 1852) înapoiate de Comitet, la Comisia județului Gorj, pentru că prezentându-se prin Gremiul spițeresc s-au găsit prețurile fără asemănare cu dispozițiile art. 5 din instrucțiunile spitalelor venerice, din care cauză s-a întâmpinat greutăți la prezentarea lor. De menționat că valoarea totală a medicamentelor eliberate de spițerul Lazăr, pentru căutarea bolnavilor din spital, se ridică în jurul sumei de 57 florini din care făcându-se legiuitul scăzământ de 25⁰ rămânea de plată prin transformare, suma de 293 lei, spre

despăgubirea spițerului. Medicamentele eliberate prin rețete se referă în special la: unguente, gargarisme, pilule emulsii, mercurial ș.a.

În lista nr. 6/5.II.1853) trimisă de doctorul județului Gorj la Comitetul Carantinelor, se menționează că numele spițerului cunoscut de stăpânire în orașul Tg.-Jiu este Martin Lazăr.¹² Fără îndoială că acest spițer avea în arendă farmacia deschisă de Rainhart, faptul reieșind din raportul revizorului spitalelor despărțirii a II-a (din 5.III.1856), prin care informează Comitetul Sanitar că spițeria din Tg.-Jiu este ținută în arendă de Dl. Lazăr, om în vârstă și foarte pătimaș care avea o calfă spre ajutor nici mai tânăr decât dânsul nici mai sănătos. Cu toată înfățișarea spițeriei și neputința celor ce o țin, aceasta este totuși aprovisionată cu materiale și nu s-a descoperit vreo plângere sau nemulțumire din partea spitalului sau a orășenilor. Trebuie menționat că de la 13 martie 1856 Departamentul din Lăuntru, cu aprobarea domnitorului a schimbat denumirea Gremiului spițeresc în aceea de Colegiu farmaceutic, iar denumirea de spițer și de spițerie în aceea de farmacist și farmacie. În actele oficiale, însă, se mai întâlnesc în continuare termenele de spițer și spițerie, până în anul 1860.

Revenind la controlul ce s-a făcut în cursul anului 1856 la spițeria condusă de Martin Lazăr, de către revizorul spitalurilor, s-a dat o informație Comitetului sanitar, din partea doctorului Culcer, (cu adresa nr. 36/25.III.1856), că în adevăr și spițerul Lazăr simțind însăși neputința în care se află, este hotărât a înceta cu totul din arendă, contractarea spițeriei ce a avut loc cu proprietăreasa Elena, soția răposatului Rainhart, spițerul. Se menționează că spițeria urmează să treacă în stăpânirea D-lui Alexandru Moisi, fost mai înainte calfă tot în această spițerie, iar acum este felcerul spitalului. În adevăr, la 1 aprilie 1856, felcerul Alexandru Moisi a luat în primire această spițerie punând-o în mai bună orânduire decât mai înainte. Comitetul Sănătății Publice, a cerut, însă (adresa nr. 1772/1856) doctorului districtului Gorj, să răspundă dacă noul arendaș al spițeriei orașului Tg.-Jiu are diplomă dobândită pentru studiul acestei specialități. La aceasta s-a răspuns că nu are decât un an atestat pentru licența de calfă dată de către răposatul spițer Iosif Rainhart, la care a făcut practică în spițerie pen-

tru compunerea și expedierea medicamentelor. Se motivează de către doctorul Culcer (adresa nr. 46 din 7.IV.1856) că a făcut această propunere, fiindcă timp de 13 ani nu s-a ivit nimeni doritor a se stabili cu spișeria în Tg.-Jiu, deoarece venitul anual este foarte mic. În această situație, până se va găsi altul cu calitățile cerute a găsit această chibzuire, ca nu cumva să rămână orașul cu totul fără spișerie, după expirarea termenului de arendare. Mai arată că acest întreprinzător și-a rezervat ca provizor la spișerie pe Ion Enedi, până va găsi altul cu diplomă în locul acestuia și mai așteaptă încă o calfă de la Craiova, ca împreună să poată duce spișeria în stare mai plăcută.

Comitetul Sănătății Publice, sprijinit pe asemenea răspundere a doctorului județului Gorj (adresa nr. 2181 din 17.IV.1856) a dat dezlegare de a recunoaște pe Alexandru Moisi ca arendator al spișeriei de la Tg.-Jiu, cu îndatorire însă ca în soroc de 3 luni să aducă negreșit revizoarea propusă, precum și spișeria în stare după regulile întocmite.

În anul următor aflăm din raportul doctorului județului Gorj din 18 iunie 1857, că spișeria de la Tg.-Jiu se ținea tot cu arendă, tot de Alexandru Moisi, iar pentru compunerea medicamentelor și expedierea rețetelor are tot pe cel de mai înainte provizor Enedi. La revizia făcută, s-a găsit aprovizionată cu toate articolele trebuincioase și de bună calitate pentru că spișerul a primenit la timpul potrivit toate plantele și florile medicale cu altele proaspete, atât din cele indigene cât și exotice, precum și cu aducerea mai multor preparate necesare. În ce privește înlocuirea bătrânului provizoriu nu s-a găsit încă altul și cel care ar veni propune o sâmbrie mai mare decât venitul spișeriei.

Cu toată grija acestui spișer de a desfășura o activitate bogată, totul el s-a plâns Comisiei Spitalului Districtului Județului Gorj, la 3.III.1858, că spișeria sa nu aduce venit atât cât să poată subzista. În plus medicamentele ce le dă la spital cu un scăzământ de 25%, i se plătesc în pierdere cu câte 1 leu la bucată. Una din aceste cauze este arătată de președintele Comisiei spitalului districtului Gorj (administratorul districtului Gorj, N. Opran), la 31 mai 1858, Comitetul Sanitar ca generând din comportarea rea a doctorului (e vorba de medicul I. Alionescu) față de bolnavi, care nu-l mai cheamă și ca atare nu mai sunt rețete pe baza

căroră să se ridice medicamentele de la spițeria orașului. În încheiere, administratorul Districtului, în numele Comisiei spitalului arată că „spițeria din acest oraș a ajuns a nu mai scoate nici chiar cheltuielile ziale, iar locuitorii pentru întâmpinare de boli au alergat în totul la medicamente de casă“.

În anul 1859 spițeria orașului Tg.-Jiu trece în mâinile altui arendaș, așa cum rezultă din raportul inspectoratului spitalurilor districtului, despărțire a II-a, către protomedicul șef al Comitetului Sanitar din România (nr. 36 din 12 mai 1859). Inspectoratul, după un examen mai întins făcut la spițeria din orașul Tg.-Jiu, arată că aceasta a luat îmbunătățire însemnată atât în curățenia obiectelor, cât și în calitatea, cantitatea și felurimea medicamentelor, în comparație cum se afla în anii trecuți. Această ameliorare fiind fapta noului arendaș anume Șvab, dar mai ales cuosebire a stăruinței medicului districtului făcută spițerului și silința sa în căutarea bolnavilor, pe care i-a înduplecat să întrebuițeze mai des și mai cu mulțumire de la această spițerie medicamente și în a nu trimite precum se întâmpla mai înainte la Craiova spre a duce pe medicul și doctoriile trebuincioase.

Situația acestei spițerii este și mai lămurită printr-un raport al medicului districtului Gorj, G.P. Chiriazii, care la cererea Comitetului Sanitar al României, trimite cu adresa nr. 236 din 17 aug. 1859 lista deslușitoare a spițeriilor din cuprinsul orașului de reședință. În adresă și în listă, se arată că în orașul Tg.-Jiu este numai o spițerie cu firma „Minerva“, a proprietăresei Elena, văduva lui Iosif Rainhart, deschisă în anul 1843, după ordinul venerabilului Comitet al Carantinelor, fiind ținută acum în arendă de spițerul Leopold Șvab, fără diplomă, sub supravegherea diplomatului spițer Ioan Eniedi, care ca provizor al spițeriei are diploma din Universitatea din Pesta, din 6 septembrie 1822. La rubrica de observații se menționează că este a se face tranzația adică sau se va arenda din nou la altă persoană, sau se va vinde cu totul peste curând.

Sub impulsul dezvoltării social economice a țării noastre, numărul medicamentelor preparate științific crește și devine tot mai solicitat de populație, mai ales de cei mai avuți. În aceste condiții se cereau cadre tot mai pregătite

În exercitarea profesiei de farmacist. Asemenea cadre se recrutau fie din școala națională de medicină și farmacie, fie din rândul celor ce posedau diplome la una din universitățile străine și care după examinarea de către o comisie, dobândeau autorizația pentru exercitarea profesiei sale în principatele noastre. Și în județul Gorj se pune accentul pentru găsirea unor farmaciști stabili și cu o pregătire corespunzătoare. Dată fiind împrejurarea că văduva Elena Reinhart își vinde spițeria și că s-a găsit un cumpărător cu pregătire necesară, se pune capăt deficiențelor semnalate de către Comitetul Sanitar în privința arendatorilor spițeriei de la Tg.-Jiu. În adevăr în septembrie și noiembrie 1859, prin unele rapoarte ale serviciului sanitar Gorj, Comitetul Sanitar este informat că Lina Reinhart își vinde dreptul spițeriei din Tg.-Jiu, Spițerului Carol Vinkler, de către care se va dirija spițeria din districtul Gorj. Contractul între părți a fost încheiat la Craiova la 21 octombrie 1859. Prin condițiile contractului Lina Reinhart vinde spițeria sa din Tg.-Jiu cu dreptul și cu datoriile ei atât care se află în ființă și (ustensilele) vasele, care după răposarea soțului Iosif Reinhart la va moșteni Karl Vinkler în schimbul sumei de 400 galbeni împărătești.

Spițerul Vinkler cu diploma de la Facultatea din Viena, eliberată la 30 iulie 1857, este examinat la 30 octombrie 1859 de o comisie sub conducerea prezidentului Colegiului farmaceutic, care a constatat că acesta însușește toate calitățile cerute pentru libera exercitare a profesiei sale. Era de naționalitate ungar.¹⁵

Din listele lunare privind cheltuielile spitalului districtului Gorj pe anul 1860, trimisă de comisia acestui spital la administrația Serviciului Sanitar, există și specificația medicamentelor date bolnavilor de către farmacia „La San George“, a domnului Karl Vinkler din Tg.Jiului. Din analiza acestor liste se observă o îmbunătățire a activității farmaciei din Tg.-Jiu, prin gama mai variată de medicamente eliberate pentru tratarea bolnavilor de diferite boli, având în vedere că în spital se tratau și alte boli nu numai cele venerice ca pe timpul spițerului Martin Lazăr. Specificațiile întocmite de Vinkler se referă la medicamente de genul prafurilor, tincturilor, alifiilor, hapura mercuriale, camfor, apă de plumb, injecții, curățenie și alte doctorii. În urma

analizei specificațiilor de către comisia de verificare a rețetelor, toate documentele legate de cheltuieli, se înapoiau administrației generale a serviciului Sanitar, care anunța Comisia spitalului Districtului Gorj, că s-au aprobat sumele cheltuite cu întreținerea spitalului pe luna respectivă, indicând a se trece în condica privind paza regulilor de contabilitate, „iar specificația cu registrul medicamentelor liberate bolnavilor pe arătata lună, legalizându-se după rânduiială, se înapoiază spre a se face deslușita despăgubire a spiteriei, de la care s-a luat și a se depune la dosar documentul și dimpreună cu listele de dietă se vor da la spital pentru a se atașa la „Dela“ deosebită ce se ține pentru dânsle“.

Despre continuitatea farmaciei condusă de Vinkler se vorbește și în listele întocmite de Direcția Generală a Serviciului Sanitar pe anii 1861—1862, cu situația proprietarilor de farmacii din cuprinsul județului. La județul Gorj este înscris numai Vinkler Scarlat, cu firma înregistrată sub denumirea la „Minerva“. De asemenea în tablourile întocmite de administrația Serviciului Sanitar, sub semnătura inspectoratului general Dr. Davila, ca urmare a aplicării înaltului Decret nr. 36/1862, printre magistrații de farmacii cărora li s-a recunoscut dreptul de a exersa arta lor în ambele țări surori, figurează și Vinkler Scarlat, proprietar de farmacie în orașul Tg.-Jiu.¹⁶ Știri despre acest farmacist se găsesc și în adresa din 17 ianuarie 1863, semnată de doctorul Kiriazi, medicul primar al districtului Gorj, care la ord. 10668/1863 al Inspectoratului general al Serviciului Sanitar, trimite situația personalului farmacisticii din district, în care figurează numai Karol Vinkler din Tg.-Jiu, în etate de 30 ani de sub protecția Austriei. Farmacia acestuia sub firma „Santu Gheorghe“, funcționa în casă proprie cu 3 camere, destinate deservirii a 3000 suflete ale orașului fiind îndestulată cu medicamente de calitate, așa cum rezultă din protocolul încheiat la reviziile făcute la 12 iulie 1864 și la 21 martie 1866 de către Comisia compusă din G. Gross medicul districtului, împreună cu doctorul și polițistul orașului Tg.-Jiu.¹⁷ În anuarul Serviciului Sanitar pe 1864 la Districtul Gorj este trecută „Farmacia Sf. George“. Proprietar și gerente D. Vinkler Scarlat. În listele cu personalul medical din jud. Gorj, înainte de medicul primar Gross, la Direcția Generală a Serviciului Sanitar, cu adresa nr. 380/20

noiembrie 1866, este menționat că în district și în orașul Tg.-Jiu, funcționează numai farmacia Sf. Gheorghe, condusă de Carol Vinkler, proprietar și gerente, cu gradul de „magister pharmacist”.

De asemenea în tabelul întocmit de medicul primar Dr. Emanuel Igel cu farmaciile aflate în județul Gorj în anul 1867, figurează farmacia „Sf. Gorge”, proprietate a farmacistului Karol Vincler. Aceiași situație o găsim și în anul 1870 în tabelul înaintat de medicul județului Dr. Isidor Altschus, cu adresa nr. 45 din 16 martie 1870 către Direcția Serviciului Sanitar, precizând că este o farmacie la un număr de 5000 populație. Cu aceleași date justificative este înscris farmacistul Karol Vinkler, în tabloul model dat de Direcția Generală a Serviciului Sanitar și completat în luna iunie 1874 de către dr. Ion Frumușeanu, medicul primar al serviciului Sanitar al Județului Gorj.¹⁸ De asemenea, în tabloul întocmit de Comitetul de Igienă și Sănătate Publică din județul Gorj, farmaciile existente la aprilie 1875 în județ, este înscrisă numai farmacia „Sf. George” înființată în anul 1843, al cărei diriginte și proprietar este Karol Vinkler.¹⁹

Acest farmacist conduce farmacia până în 1900 când încetează din viață, iar averea sa, conform legii rămâne moștenire fiicei sale Antoaneta, căsătorită cu Caribolu. Aceste date rezultă din informațiile culese în anii 1911—1912 de la Serviciile județene sanitare și orășene, de către Direcția Sanitară a Serviciului Sanitar în legătură cu istoricul farmaciilor din țară. De la medicul orașului Tg.-Jiu, Dr. Cruceanu s-a mai primit informația comunicată cu adresa nr. 653/27 august 1911, că în acest oraș funcționează farmacia „Sfântul Gheorghe” proprietatea doamnei Antoaneta Caribolu, fiică moștenitoare a decedatului Karol Vinkler. Totodată, anexează și două acte în copie privind înființarea acestei farmacii aflate la actuala proprietară. Este vorba de porunca Departamentului din Lăuntru nr. 5360 din august 1843, prin care s-a slobozit lui Iosif Rainhart, de a deschide spițerie în orașul Tg.-Jiu și un al doilea act, care se referă la vânzarea acestei spițerii, în 1859 de către Lina Rainhart, văduva spițerului Rainhart lui Carol Vinkler, tatăl proprietăresei din anul 1911 Antoaneta Caribolu, acte despre care s-a vorbit la începutul acestui articol.²⁰

Din istoricul farmaciilor întocmit în anul 1912 de către Direcția Generală a Serviciului Sanitar, se desprinde că în cuprinsul județului Gorj a funcționat până în anul 1890 numai spițeria lui Rainhart și a succesorilor săi. Din tabelul întocmit în anul 1912 se vede că în județul Gorj funcționau 3 farmacii : una la Petreștii de Sus și două la Tg.-Jiu, al căror scurt istoric se prezintă astfel :

1. Farmacia „Sf. Gheorghe“.

a. Fondată în anul 1843, august 16, de farmacistul Iosif Rainhart, în urma ordinului 5360 al Departamentului din Lăuntru (Marele Vornic Barbu Știrbei) ;

b. Vândută de Văduva Lina Rainhart lui Karol Vinkler, la 21 octombrie 1859, (astăzi 1912) este proprietatea moștenitorilor lui Vinkler.

2. Farmacia la „Aesculap“, concesiunea dată farmacistului V. Tătaru prin decretul regal din 10 noiembrie 1890, iar în 1912 era arendată farmacistului Scarlat Râpeanu.

3. Farmacia din Petreștii de Sus, înființată la 25 iunie 1906 de I. Tessaro, care o vinde în 1912 farmacistului Mărușanu, care este recunoscut ca diriginte proprietar.²¹

Moștenitoarea lui Vinkler a fost fiica sa Anatoaneta, începând cu anul 1900, iar încă din 1903 aceasta luase în calitate de coproprietar pe Atrul Pol. Această farmacie a funcționat până în aprilie 1949 când regimul farmaciilor a luat o nouă organizare. Pentru durata ei îndelungată de la 1843 la 1949 era denumită de localnici „Spițeria Veche“ și mai târziu „Farmacia Veche“.

Unii cercetători care s-au ocupat de istoricul orașului Tg.-Jiu, au enumerat existența unor farmacii descrise în articolul de față, fără a arăta că este vorba de spițeria deschisă de Iosif Rainhart care a fost condusă după moartea sa de mai mulți arendatori unii cu diplomă și alții fără diplomă în arta spițeriei.²²

În articolul de față ne-am ocupat de prima spițerie din orașul Tg.-Jiu și din județul Gorj, care de altfel funcționează singură până în 1890 și 1906 când încep să ia ființă și alte farmacii, despre care ne vom ocupa în alte alticole viitoare.

Din analiza documentelor cercetate în legătură cu spițeria de la Tg.-Jiu, se mai pot obține numeroase date în legătură cu istoricul, cu modul de funcționare, aproviziona-

re, curățenie, cantitatea, calitatea și felul de expediere a medicamentelor simple și compuse, în toate farmaciile din țară.

Totodată aceste documente mai cuprind și unele informații asupra modului de formare al farmaciștilor, atât în serviciile civile cât și militare; precizări despre nivelul prețurilor aplicate după taxa Vienei sau după taxa recunoscută de guvern, veniturile importului și exportului unor produse, modul de arendare sau moștenire al spițeriilor, precum și diferite formulări și expresii potrivite timpului, în care și-au desfășurat activitatea spițeriile și farmaciile ce au funcționat în țara noastră.

Buna orânduială a spițeriilor și deschiderea lor

Către toți dohtorii din jud.

Neapărată trebuință având Comitetul ca să cunoască cu desăvârșire numele spițerilor și moaşelor, a spițeriilor... să se trimită o deslușită listă Comitetului (carantinelor).
Gorj nr. 1900

Cînstitul Comitet al Carantinelor
doctorul județului Gorju

La porunca cînstitului comitet de supt nr. 1900 pentru neapărata trebuință ce este de a se cunoaște cu desăvârșire numele spițerilor și numărul spițăriilor în ființă, sau hotărâte prin porunci, precum și numele moaşelor, cunoscute de cînstitul comitet, prin acest se întoarce plecat răspuns că în tot cuprinsul cestui județ Gorju nu se află nici-o spițerie în ființă, nici este vreo poruncă hotărătoare pentru asemenea, precum nici moașe cunoscute de Cînstit Comitet nu sunt; dar cât pentru așezarea unei spițerii în orașul Târgu-Jiului nu de mult s-a făcut arătat D. Rainhart spițerul chiar în persoană, ca să vază împrejurările locului de a putea întreține un asemenea așezământ aici, iar cu desăvârșire încă nu este știut dacă vine sau nu?

D. Kulcerul

Anul 1843
avgust 3
Nr. 10

32 locuitori în numele obștii din Târgu-Jiului cer ocârmuirii Județului Gorj să intervie pentru a se da de stăpânire aprobarea că spițerul Rainhart să deschidă spițerie în orașul lor cerând și 3000 lei din casa magistratului.

Cinstitei ocârmuiri a acestui județ Gorj.

Precum toate polițele de la început s-au văzut având trebuință cel puțin de câte un doctor și pe lângă dânsii de câte o spițerie, așa și acest oraș Târgu-Jiului, precum totdeauna astfel și acum este neapărat întrebuițat.

Pentru că acum se vede venit în oraș domnul Rainhart cu recomandăția dumnealui protomedicului Gusi, care se însărcinează că, de la sineși a ținea în oraș spițerie, cu toate trebuincioasele doctorii, dacă și din partea magistratului i se va da încăperile trebuincioase drept ajutor fără plată.

Fiindcă aliș-verișul unei spițerii într-un oraș a șade, mic se face în adevăr mai puțin decât se poate trăi un spițer cu familie ca în orașele cele mari, și prin urmare, o spițerie care acum voințe să se statornicească într-acest oraș, urmează a fi sprăjinită deocamdată și din partea magistratului, de atribuțiile căruia atârnă îmbunătățirea foloaselor obștii, cel puțin închiriindu-i-se pe trei ani încăperile trebuincioase pentru spițerie și locuința sa.

Fiindcă în casa sfatului se află cei 3000, hotărâți de stăpânire pe fieșcare an, pentru ținerea unui doctor, care bani nu s-au dat pentru acest an la nimenea, din pricină că orășenii de la încetarea doctorului Enihei omiopat din trecutul ghenarie se slujește și dumnealui domnul Culcer doctorul ocrugului, până se va și tocni doctor într-adins.

Fiindcă magistratul acestui oraș, prin mijlocul căruia trebuia a se cere de la stăpânire folositorul bine obștesc, se află în menire și prin urmare, necomplectuit din împrejurări cunoscute cinstitei ocârmuiri, obștea roagă de drept pe cinstita ocârmuire ca să spuie în cunoștința cinstitului departament neapărata trebuință rugându-l și din parte-i ca să binevoiască a porunci de a se slobozi din fondul magistratului acei 3000 (trei mii) cu care nădăjduiește obștea că va putea închiria pe curat de trei ani zisele încăperi.

Căci, la dimpotrivă, nu mai rămâne orașului mijloc prin

care să poată întemeia o spițerie, a cărei lipsă o simte cu
mare a sa vătămare.

Constantin Măldărăscu — paharnic

Ianache Păleanu

Costache Stanciovici pitar

Gheorghe Roșu pitar

Ilie Lălețescu pitar

Pitar Z.I. Proșăscu

Nicolae Zătreanu

S. Scânteie pitar

Costache Domănescu

Iordache Corcoiu

Costandin Bărbieru

Radu și Petre Bucureșteanu

Nicolae Ganovici

G. Negreanu

(și alții 18 a căror semnătură nu se poate descifra).

(Rezoluție)

Arh. Stat. Buc., Vornicia, din Lăuntru, inv. 311, Dosar 933 — 1843,
f. 4—5.

La Comitetul Carantinelor.

În urma adresului acestui cinstit Comitet cu nr. 2034 și pe temeiul răcomandărilor ce face domnului Rainhart că este în destoinicie a deschide spițerie în orașul Târgu-Jiului și a o ținea, în deplinătate cu toate trebuincioasele doftorii. Departamentul a scris cârmuirii locale, ca prin înțelegere cu maqistratul să-i închirieze trebuincioasa încăpere pe timp de trei ani.

De aceea este poftit cinsitul Comitet a da numitului trebuincioasa instrucție, spre a pleca de aici la pomenitul oraș.

1843 avgust 16

Nr. 5361

Arh. Stat. Buc., Vornicia, din Lăuntru, inv. 311, Dosar 933/1843,

1843 iulie 10

Ocârmuirea Județului Gorj cere Departamentului din Lăuntru aprobarea de a deschide o spițerie în orașul de reședință, conform dorinței orășenilor după cererea lor, ce se alătură în original.

Cinstitul Departament din Lăuntru

Ocârmuirea județului Gorj

Se supune plecat în cunoștință cinstitudinii Departament, pe lângă aceasta în original hârtia ce se primi la ocârmuire din partea obști aceluși oraș, de la boieri și neguțători, a căreia cuprindere să reacă cu toată supunerea a fi luată în băgare de seamă.

Și fiindcă și ocârmuirea pe de o parte, cunoaște dreptă a dumnealor cerere și neapărată trebuință pentru așezarea unei asemenea spițerii și în capitala acestui județ, de care, până (în) această dată, cearcă mare lipsă și neînlesnire.

Iar pe de altă, că și suma de lei trei mii, ce au fost hotărâți din casa magistratului pentru ținerea doftorului acestui oraș pe anul următor se află în casa magistratului, neântrebuințați prin sfârșitul ce au fost hotărâți, cu prilejul depărtării și încetării din viață a pomenitului doftor, va binevoi cinstitul Departament a pune la cale de ceea ce va chibzui cu îmbunătățirea asupra cererii dumnealor orășenilor.

După care va fi și ocârmuirea poruncită de urmare.
Îndeplinătorul datoriilor de ocârmuire.

Secretar Gheorghe Roșianu

Anul 1843 iulie 10, nr. 4066, secția I, masa 2

(Rezoluția)

Să se trimită la Comitetul Carantinelor ca doftori să se arate Departamentului:

1. — părerea sa asupra propunerii orășenilor;
2. — dacă recomandatul de orășeni spițeri: ...) cu deplinătate profesie și este în stare cu înființarea unei spițerii, să profeseze, fără amenințare de lipsă și destrămare;
3. — ce asigurare va avea că pomenitul va ține la a sa spițerie doctorii bune, proaspete, precum cere orânduiala ce se păzește la cele de aici.

Arh. Stat. Buc., Vornicia, din Lăuntru, inv. 311, Dosar 933 — 1843, fila 1.

1843 august 3

Departamentul din Lăuntru poruncește Comitetului Carantinelor să se pronunțe asupra cererii ce fac locuitorii din Târgu-Jiului de a li se aproba să deschidă o spițerie în acel oraș.

La Comitetul Carantinelor

Alăturându-se cinsitului Comitet, în original pe lângă aceasta, hârtia obștii boierilor și nequțătorilor din orașul Târgu-Jiului, adresată către cârmuirea locală și care s-a primit pe lângă raportul cu nr. 4066, este poftit ca, luându-i coprirea în băgară de seamă, să binevoaiscă a arăta Departamentului :

I. Părerea sa asupra propunerii orășenilor ;

II. Dacă recomandatul de orășeni spițer cunoaște cu deplinătate profesia și este în stare să ecerseze cu înființarea unei spițerii complete, fără amenințare de lipsă și vătămare și al III-lea, ce asigurare poate avea stăpânirea că pomenitul va ține la a sa spițerie dohtorii bune, proaspete și întocmai precum cere orânduiala ce se poruncește la cele de aici, când tol de o dată va raportui și pomenita hârtie înapoi.

1843 avgust 3

Nr. 5006

1843 august 6

Comitetul Carantinelor raportează Departamentului din Lăuntru că este de părere a se aproba cererea oraşenilor din Târgu-Jiului, ca spişterul Rainhart să deschidă spişterie în acel oraş.

Comitetul Carantinelor şi al Sănătăţii Publice din Prin-
cipatul Ţării Româneşti Nr. 2034, anul 1843 luna august 6
Oraşul Bucureşti

Cinstitului Departament al Trebilor din Lăuntru

Hârtia obştii boierilor şi neguţătorilor din oraşul Târgu-Jiului, urmată către ocârmuirea aceiui judeţ, cu cerere că, cu ajutorul cel printrânsa propun să se dea voie domnului Rainhart ca să deschiză o spişterie în acel oraş, a'aturată Comitetului pe lângă adresul acelui cinstit Departament cu nr. 5066, luându-se în băgare de seamă, pe de o parte i se înapoiază prezisa hârtie, iar pe de alta, cu cinste i se răspunde că Comitetul a cunoscut de neapărată trebuinţă că pentru sprijinirea sănătăţii obştii, pe lângă complectuirea judeţului ca dohtori, să se complectuiască şi capetalele acestora cu câte o spişterie.

Şi pe acest temei s-a îndemnat şi domnul Rainhart ca să deschiză spizărie la acel oraş, cunoscându-se mai vârtos că este înzestrat cu toate calităţile pravilnice despre profesia de spişterie şi despre a sa bună purtare, iar bunăvoinţă a dumnealor oraşenii către dânsul îl va îndemna, cu atât mai mult a o îmbunătăţi, iar pentru asigurarea ţinerii dohtoriilor la a sa spişterie în bună stare, proaspete şi întocmai precum păzirea buneii orânduiei cere, sunt şi pentru aceste deosebite privegheri, acordate, pentru căci, pe lângă neâncetate îngrijiri ale Comitetului, apoi şi dohtorii de judeţe, prin articolul 5 din instrucţiunile dohtoriceşti, sunt însărcinaţi ca, cel puţin de două ori pe an, să revizuiască spişteriile aflate în coprinsul judeţului lor şi de starea în care le va găsi, să raportuiască la Comitet.

N. Guiz

S. Redescu

(Rezoluţia)

Să se dea în cunoștință cărmuirii de Gorj, atât cererea orașenilor, cât și recomandă-ilt Comitetului, cu adăogire că, de vreme ce propunerea este a obștii din partea orașenilor și foarte folositoare a încuviința și a face Departamentul, ocârmuire dar se va înțelege cu magistratul local pentru întrebuințarea acelei sume de 3 000 de lei din bugetul pentru plata doftorului și care a rămas nerăspunși.

Tot de o dată va îngriji, atât cărmuirea cât și magistratul a se asigura din partea acelu spițer că, după trecerea acelu termen de ani trei, va urma ca ținerea acestei totdeauna, fără a mai pretinda de la oraș peste această subvenție.

August 14

Arh. Stat. Buc., Vornicia, din Lăuntru, inv. 311, Dosar 933/1943, fila 3, original.

1843 august 16

Departamentul din lăuntru încuviințează deschiderea unei spițerii în orașul Târgu-Jiu de către Rainhart, care urmează a primii clădirea necesară, fără chirie pe trei ani.

La Gorj

În urma raportului acei cărmuirii cu nr 4066, pe lângă care s-a alăturat jalba obștii boierilor și neguțătorilor de acolo cu cerere de a se slobozi domnului Rainhart, să deschiză spițerie într-acest oraș, dându-i-se spre ajutor din partea magistratului cuviincioasele încăperi pe curs de trei ani fără plată.

Înțelegându-se Departamentul cu cinsitul Comitet al Carantinelor, s-a primit răspuns supt nr. 2034 prin care recomandă buna comportare a numitului Rainhart, fiind mai vârtos înzestrat cu toate calitățile pravilnice despre profesia de spițer.

Drept aceea, dându-se în cunoștință acei cărmuirii, atât

cererea opștii orașenilor, cât și recomandăția ce se face numitului de către Comitetul Carantinelor, tot deodată se scrie că, de vreme ce propunerea este obșlească din partea orașenilor și foarte folositoare, o încuviințează și Departamentul și cărmuirea se va înțelege cu magistratul local pentru închirierea trebuincioasei vase pentru acei curs de vreme, răspunzând din casa sa suma de lei 3000 ce, figurând în al său buget pentru plata doftorului, au rămas nerăspunși.

Tot într-o vreme, va îngriji, atât cărmuirea cât și magistratul a se asigura din partea acelu spîter că, după trecerea acelu termen de ani trei, va urma cu ținerea acci spîterii pentru totdeauna, fără a mai pretinde de la oraș asemenea subvenție

Marele vornic B. Știrbei

1843 august 16

Nr. 5360

Arh. Stat., Buc., Vornicia din Lăuntru, inv. 311, Dosar 933—1843, f. 6, ciornă.

Vezi și Dir. Gen. a Serv. Sanitar, inv. 359, 4/1911, p. 265.

1843 noembrie 17

Cărmuirea Județului Gorj cere încuviințarea a imputernici pe spîterul Rainhart să deschidă spîterie în Târgu-Jiu-lui, numai pe baza propriului său angajament, fără a avea altă chezășie.

Cinstitului Departament din Lăuntru
Cărmuirea Județului Gorj

Potrivit cu îndatorirea pusă cărmuirii porunca acelu Departament supt nr. 5360, scriindu-se magistratului orașului a face întocmai urmare cu slobozirea cuprinșilor lei

3000, chîria încăperilor pentru spițerie și cu lucrarea tre-
buitei chezășii din partea dumnealui Rainhart spițerul pen-
tru desăvârșirea sa statornicie, se primește acum din par-
te-i răspuns prin adresul supt nr. 536, în coprindere că vo-
ind a face o asemenea urmare, a înfățișat în magistrat nu-
mitul spițeri hîrtie supt a sa iscălitură, carea, în copie, se
alătură pe lângă aceste cinsitului Departament, arătând și
cele din urmă și cu grai, ca om strein aflându-se, veri aici
fără rude sau alți cunoscuți, vreo altă osebită asigurare,
decât acest nu mai poate da.

Și cerând magistratul punerea la cale pentru trebuința
urmare, cârmuirea dar supunând cu toată plecaciunea în
cunoștință cinsitului Departament asemenea împrejurare,
se roagă supus a se da deslegare dacă poate a rămâne asi-
gurat magistratul cu numai pe înscrisul numitului spițer,
de vreo ce altă chezășie nu are ca să dea, nefiind cunos-
cut aici nimănu.

Gh. Coșoveanu

Secretar, G. Roșescu

Nr. 7812

anul 1843 noiembrie 17
Secția I-a masa 2

Arh. Stat. Buc., Vornici, din Lăuntru, inv. 311, Dosar 933/1843,
f. 7. (original).

1843 noiembrie 10

Spițerul Iosif Rainhart mulțumește autoritățiiro că i-au
permis să deschidă spițerie în Târgu-Jiu și l-au ajutat,
luându-și în schimb obligația de a continua să țină spițe-
rie și după trecerea celor trei ani.

Suptiscălitul, mă făgăduiesc printr-acest înscris al meu
ce-l dau cinsitului magistrat al acestui oraș Târgu-Jiului,
că cunosc de datorie și dreptul meu a ține spițerie într-
acest oraș, formată și incuviințată asemănat întru toate es-

truțiile date de către cinstitul comitet Sanitar din capitala București, atingătoare de datorii'e, și drepturile spițerilor recunoscuți și împuterniciți a ținea spițerie în vreunul din orașele de căpetenie ale acestui Prințipat și potrivit duhului poruncii cinstului Departament din Lăuntru cu nr. 5360, care mi s-a cilit în presudstvia cinstului magistrat că dacă mulțumitori dumnealor domnilor orășeni și recunosători cinstului Departament, pentru bunăvoința ce a arătat dăruindu-le pentru cursul de trei ani, toate încăperile trebuincioase atât spre odihna familiei, cât și sprijinirea spițeriei.

După trecerea acestor trei ani, nu-mi va mai rămâne nici un cuvânt a mai pretinde asemenea subvenție și mă voi preângriji singur cu de la sinești pentru toate trebuințele și îmi voi păstraîn viitor neclintit dreptul și sfânta datorie a ține totdeauna singur spițerie, cu chipul mai sus arătat într-acest oraș.

Iar despre încredințarea aceștia, următor din parte-mi întocmai și neclintită, dau acest înscris cu a însu-mi iscălitură.

1843 noiembrie 10

Târgu-Jiul

Iosif Rainhart, spițer

Arh. Stat. Buc., Vornicia, din Lăuntru, inv. 311, Dosar 933/1843 f. 8, (copie).

N O T E :

¹ Anghelescu N.I. Acte și doc. din trecutul farmaciei în țările Românești, Frații Tunsuli, Istoria Țării Românești, V.A. Ureche, Istoria Românilor, vol. XII; Dr. V. Sion Delendum, Regimul farmaciilor; Dr. Pompei Samarian, O veche monografie sanitară; Medicina și farmacia în trecutul României, vol. I—III.

² Biblioteca Academiei R.S.R., mss., 1632, Calendarul de la Căpreni.

³ Regulamente organice.

⁴ Arhivele Stat. Buc., MAI, rural-com. 1/1837, p. 100; 7/1847; p. 42, 43, 46.

⁵ Idem, 1/1841, p. 42—45; Înaltul Divan, 92/1834, p. 5.

⁶ Arhiv. Stat, Filiala Gorj, Primăria Târgu-Jiu, 2/1835; 50/1835—

- 1840; 20/1843—1859; 29/1844—1848; Prefectura Gorj, 68/1833—1834, p. 3, 6, 32.
- ⁷ A.S.B., ad-tiv vechi, 4526/1839, p. 1—9; Vornicia din Lăuntru, 2660/1840, p. 183—186, 200; 4206/1839, p. 50.
- ⁸ A.S.B., M. Interne — Secț. sanitară, 3/1843, p. 58, 85 și anexa nr. 1.
- ⁹ A.S.B., Vornicia din Lăuntru, 933/1843, p. 1, 3, 6—9; 904/1843; p. 147, 148, 179, 14/1860, p. 7; Dir. Gl. Serv. sanitar, 4/1843, p. 250 și anexele 2—8.
- ¹⁰ Episcopia Râmnic și Argeș, 62/1847; ASB și Dir. Gl. Serv. sanitar 67/1875, p. 60, 61; Arh. Stat., Filiala Gorj, Primaria Târgu-Jiu, 9/1861, p. 1, 6/1848, p. 72, 74; 6/1849, p. 173.
- ¹¹ A.S.B., M. Interne, Secț. sanitară, 16/1849, p. 137, 164, 6/1848, p. 72, 74, 2/1844; vol. 5, p. 35; vol. II, p. 8, 38.
- ¹² Idem, 8/1853, p. 26—27; 32/1852, p. 54, 74, 80; Doc. istorice DCXLVII — 405, 408, 423, 440, 458, 486, 660.
- ¹³ A.S.B. fond. M. Int. Secț. Sanit., dos. 82 (83)/1855, p. 16, 17, 46; Dir. San. Serv. Sanit., dos. 20/0856, p. 8, 9, 13, 14.
- ¹⁴ A.S.B. fond. M. Int. Secț. Sanit., dos. 85/1859, p. 46, 49, dosar 42/1858, p. 1, 12, 33.
- ¹⁵ A.S.B., M. Int. Dir. Sanit., dosar 73/1859, p. 20, 23; 23/1859, p. 1, 12, 43, 60, 61, 100.
- ¹⁶ A.S.B., M. Interne, Dir. Sanitară, 14/1860, p. 6, 7, 68; Doc. istorice, DCXLVII, 600, 751, 731; 41/1862, p. 6, 12; 47/1860, p. 28—39; 11/1864, p. 27; 160/1862, p. 32.
- ¹⁷ A.S.B., MAI, Dir. Gl., Serv. sanitar 131/1863, p. 97, 98; 104/1864, p. 141; 6/1866, p. 15, 17.
- ¹⁸ A.S.B., fond. Dir. Gl. Serv. sanitar, dos. 20/1874, p. 7, 9, 109; 25/1872, p. 49, 219; 139/1862, p. 15; 4/1854, p. 73; 2/1841, p. 19; 2/1844, vol. I, p. 74; 76/1856, p. 1, 2.
- ¹⁹ A.S.B., Dir. Gl. Serv. Sanitar, dosar 67/1875, p. 60, 61.
- ²⁰ A.S.B., fond. Dir. Gl. a Serv. Sanitar, dosar 4/1911; vol. 2, p. 181, 265—279, 356.
- ²¹ A.S.B., fond. Dir. Gl. a Serv. Sanitar, dos. 5/1912, p. 10, 34; Alex. Șefulescu, Istoria Târgu-Jiului, p. 204; Dr. Adrian Becherete, Pagini din trecutul medicinei gorjene. p. 116.